

Niels Johan Juhl-Nielsen
Bestyrelsesmedlem i IDA Risk

Frederiksberg, den 3. juni 2024.

Til medlemmerne af Folketingets forsvarsudvalg mf.

Vedhæftet denne mail finder I en videooptagelse af IDA-beredskabskonferencen "FREMTIDENS BEREDSKAB – bidrag til en diskussion", afholdt den 27. maj 2024. Rammesætningen og programmet for konferencen fremgår af følgende: <https://ida.dk/arrangementer-og-kurser/konferencer/fremtidens-beredskab>

Konferencen gjorde det klart, at selvom "afskrækkelse" udgør en hovedhjørneste i den danske forsvarspolitik, så står Danmark i dag uden et beredskab ved f.eks. krig, omfattende nedbrud og klimakatastrofer. Iflg. formanden for Danske Beredskaber, har Danmark nemlig ikke noget på hyldeerne, såfremt en hændelse udover redningsberedskabets responsudrykning skulle ske, f.eks. ved et nedbrud som konsekvens af et angreb på den kritiske infrastruktur.

Det blev også klart, at et forsvar for Danmark ikke lader sig indskrænke til at være et forsvar mod en ydre fjende. Problemer, der vedrører klimaet, den dalende biodiversitet, klimaflygtninge, trusler mod demokratiet fra store tele-giganter mv. indgår i dag også som en del af det samlede risiko- og sårbarhedsbillede.

Politikernes manglende interesse for et samlet sammenhængende samfundsberedskab går mere end 20 år tilbage i tiden. – Som konsekvens af Murens fald og Sovjetunionens sammenbrud blev National Sårbarhedsudredning udarbejdet (udgivet i 2004) og i forlængelse heraf offentliggjorde regeringen en beredskabspolitik (2005). Som konsekvens af analysen blev Danmarks krise-/krigsberedskab nedlagt og det statslige redningsberedskab overflyttet til Forsvarsministeriet væk fra Indenrigsministeriet. Forsvarsministeriets årlige redegørelser til Folketinget blev indstillet i 2013 og kommunernes redningsberedskab – som Beredskabsstyrelsen fører tilsyn med – blev trimmet og centraliseret i ca. 27 enheder, som et af de billigste i Europa. Ude i kommunerne fik kommunalbestyrelserne herefter pålæg om at udarbejde en "risikobaseret dimensionering af det kommunale redningsberedskab", hvor dimensioneringen udgør en relativisering af den enkelte risici og hvor nabokommunens redningsberedskab og i sidste ende det statslige redningsberedskab udgør et back-up.

Mens Danmarks forsvar råder over en specifik analysekapacitet, i såvel Center for Militære Studier som Forsvarsakademiet, så findes der fortsat ikke en tilsvarende institutionel analysekapacitet for det civile beredskab. Uden en sådan kapacitet vil Danmark fortsat ikke være på højde med Norge og Sverige, når det gælder at overvåge udviklingen i risici og sårbarhed i en dansk kontekst.

Ved flere lejligheder har Rigsrevisionen påpeget beredskabets manglende kapacitet og kompetence og direkte udtalt sig kritisk om det danske beredskabs tilstand, senest i en kritik af det danske havberedskab.

Selvom der i den offentlige debat gennem årene har været yttret kritik af det danske beredskabs hele struktur og tilstand, så var det først med offentlighedens interesse for det manglende liv i de indre danske farvande, med konsekvenser for danske hjemms forsyningssikkerhed ved hybrid krigsførelse og ved "begivenheder" som Cheminova, Nordic Waste og i C45-natten, at danskerne er begyndt at rette kritiske blikke mod nationens egen sårbarhed. – I den forbindelse kan der måske også være grund til at rette opmærksomheden mod effekten og karakteren af evalueringerne ved større hændelser.

Med et EU-valg, udsigten til et dansk medlemskab af FN's Sikkerhedsråd og et dansk formandskab af EU vil der også fra omverdenen i den kommende periode blive rettet et øget fokus på det danske velfærdssamfunds evne til at drage omsorg for samfundet selv og dets borgere (resiliens). Ved høringsen i Folketinget den 15. maj 2024, foranstaltet af forsvarsudvalget i samarbejde med Danske Beredskaber, gav såvel ministeren som formanden for forsvarsudvalget udtryk for, at beredskabet i en årrække har været forsømt.

Mens man kan nedlægge et dansk krise-/krigsberedskab fra den ene dag til den næste, så forudsætter (gen)etablering af et krise-/krigsberedskab en over tid længere proces. Først og fremmest kræver det, at man opnår afklaring om karakteren og indholdet af et samlet, sammenhængende samfundsberedskab, set i lyset af periodens karakter. Ikke mindst kræver det forståelse for, at et forsvar for danske værdier, som de manifesterer sig på områderne klima, natur og social sikkerhed, ikke lader sig afgrænse ved Danmarks territoriale grænse. "Tænk globalt, handl lokalt" som det udtrykkes af FN. – Globalt er det mere end antydnet, at verden i disse år hastigt bevæger sig ind i en ny verdensorden.

Udarbejdelsen af en ny National Sårbarhedsudredning må nødvendigvis være gennemlyst af danske værdier som demokrati, menneskerettigheder, et globalt udsyn og et særligt hensyn til visse befolkningsgrupper (eksempelvis børn, handicappede og ældre medborgere), men også af NATUREN og dens mangfoldighed. – I forhold til den seneste National Sårbarhedsudredning (2004) kan det derfor eksempelvis yderligere være formålstjeneligt – ud over at prioritere klima og natur – da at prioritere, hvad svenskerne kalder et "psykisk forsvar". Heri ligger foruden bestræbelserne på at afkode såvel fjendtlige magters forsøg på manipulationer som tele-giganternes negative påvirkninger af danskerne som borgere - og til forsvar for og udvikling af borgernes egen dømmekraft.

Det er ikke alene fremmede magter og tele-giganter, som forsøger at afspore danskernes billede af virkeligheden. Vore egne myndigheder undlader – i et misforstået ærinde om *ikke* at ville skræmme den danske befolkning – helt at afholde sig fra at opstille organisatorisk-administrative rammer om et landsdækkende beredskab, herunder at opmuntre til udvikling af modstandskraft. Måske ledende politikere, frem for igen-og-igen at understrege fraværet af en egentlig krigsstrassel mod Danmark, i stedet skulle give et slogan om "Vær beredt!" et fokus.

Med den totalt anderledes foreliggende komplekse, samlede forsvars- og sikkerhedspolitiske situation – sammenlignet med situationen i 2004 – bliver forarbejdet på udarbejdelsen af et kommissorium for et udvalgsarbejde vedr. en kommende National Sårbarhedsudredning derfor væsentlig, ja helt afgørende for resultatet. Det handler i første omgang ikke om, hverken at se etableringen af et nyt Beredskabsministerium som løsningen og ej heller afsættelsen af et større eller mindre beløb til finansiering af udredningsarbejdet med efterfølgende opfølgning.

Derimod handler det om på tværs af danske forvaltningsområder for det ganske land og i et internationalt sikkerhedsperspektiv at få kortlagt det danske samfunds sårbarhed. Givet er det, at Danmark står uforberedt, hvad angår beredskab, hvorfor det også vil tjene sagen bedst at gå til opgaven med en smule ydmyghed. Danmark er nemlig – hvad angår ”beredskab” – hverken verdensmestre eller deltager i nogen type af ”front-initiativer”. Vil Danmark eksempelvis – trods de mange ”molbo-historier” med svenskerne gennem tiderne – med fordel kunne indgå i et samarbejde med Sverige om udviklingen af et tidssvarende og professionelt dansk beredskab, nu da Sverige er medlem af såvel EU som NATO? Det spørgsmål vil være helt centralt at få stillet og besvaret.

Lad os nu snarest få igangsat udarbejdelsen af en National Sårbarhedsudredning, indledende med et udkast til et specificeret kommissorium, som forinden udvalgsarbejdet vedtages og går i gang, bør sendes i høring til en bred kreds af aktører og interessenter. – Bør opgaven med udarbejdelse af en sårbarhedsudredning placeres under Forsvarsministeriet? Eller måske mere passende i Statsministeriet?

Spørgsmål til afklaring:

1. I betragtning af opgavens omfang og i erkendelse af, at Danmark i dag står uden et samlet, sammenhængende samfundsberedskab, bør opgaven med udarbejdelse af en National Sårbarhedsudredning da ikke snarere henhøre under Statsministeriet end under Forsvarsministeriet?
2. Som alliancefri og neutral nation har Sverige gennem årene udviklet erfaringer om design og sammenhængende opgaveløsninger for et beredskab. Hvorledes kan Danmark drage nytte af de svenske erfaringer (og evt. øvrige nordiske erfaringer) ved indretning og udvikling af et dansk beredskab?
3. Ved en rammesætning for et kommissorium for udarbejdelse af en National Sårbarhedsudredning er såvel en beskrivelse af sammenhængen for en udredning væsentlig som også de koncepter og begreber, der skal indgå i udredningen. Hvorledes integreres eksempelvis klima, natur, migration og IT-giganternes manipulationer som en integreret del af en sikkerhedspolitik? Bør risiko- og sårbarhedsanalyser ikke i fremtiden udgøre en meget mere integreret del af en praksis i såvel offentlig som privat virksomhed med et fokus på ”beredskabshensyn i samfundsplanlægningen”?
4. Modsætningen mellem at sende mange milliarder kroner til Ukraine og at Danmark ikke har noget beredskab bør ophæves ved, at Danmark får etableret et beredskab som i fremtiden skal udgøre en integreret del af det danske samfund og blive en del af det danske samfund. Hvorledes vil Folketinget arbejde på og udvikle en sikkerheds- og beredskabskultur integreret i det danske samfund?

5. Lige såvel som at militærpersoner ikke skal fastlægge eller stå bag hverken en forsvarspolitik eller indretning af vort forsvar, således må det også gælde for vort beredskabspersonel. Derfor er det væsentligt med baggrund i et kommissorium at finde frem til en bredt sammensat personkreds, der skal stå bag udarbejdelsen af en National Sårbarhedsudredning.

Som repræsentant for arrangørkredsen bag konferencen FREMTIDENS BEREDSKAB anmoder jeg afslutningsvis om i nær fremtid at få foretræde for forsvarsudvalget. Emnet for foretrædet er, foruden ovennævnte redegørelse, indholdet af videooptagelsen af beredskabskonferencen den 27. maj 2024. Se: https://videos.ida.dk/playlist/dedicated/1_ft2wj6tz/1_iollzv01

Med venlig hilsen

Niels Johan Juhl-Nielsen
Bestyrelsesmedlem i IDA Risk
Hovedansvarlig for IDA-konferencen FREMTIDENS BEREDSKAB (27. maj 2024)

PS: nogle enkelte oplysninger om forfatterens baggrund
Ansættelse hos Overborgmesteren som ansvarlig sagsbehandler for katastrofeberedskabet (Beredskab Storkøbenhavn og det statsligt regionale civile beredskab i Civilregion VI).
Sektionsleder for afdelingen Sikkerhed og beredskab i Københavns Brandvæsen.
Formand for brugerne af Professionel Mobil Radiokommunikation, PMR – studietursleder til otte europæiske lande med fokus på crisis management og kommunikationsarkitektur.
Bidrager til National Sårbarhedsudredning, herunder med en udtalelse på vegne af Kommunernes Landsforening, Københavns og Frederiksberg Kommuner.
Deltagelse i Samfundssikkerhedskonferencerne i Norge og Sverige i dette århundrede.
Deltagelse i fire EU-projekter vedr. sikkerhed og beredskab.
Debattør i danske medier vedr. sikkerhed og beredskab de sidste 25 år.